

Socialministeriet
Beskæftigelsesministeriet
Indenrigs- og sundhedsministeriet
Familie- og forbrugerministeriet

13. marts 2006

Grundnotat om

forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om de nærmere regler til gennemførelse af forordning nr. 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger m.v., COM(2006) 16 final. Dansk version modtaget den 14. februar 2006.

1. Resumé

Der foreslås procedurer for den praktiske gennemførelse af bestemmelserne i forordning 883/2004 for alle berørte parter – forsikringstagerne, de sociale sikringsinstitutioner og medlemsstaternes kompetente myndigheder. Hensigten er at forbedre de nuværende procedurer ved at forenkle dem, herunder ved at indføre elektronisk informationsudveksling og gøre de eksisterende bestemmelser klarere. Forslaget kræver ikke lovgivning i Danmark men ændring af administrative forskrifter.

2. Baggrund

I henhold til artikel 89 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger fastsættes de nærmere regler for forordningens gennemførelse i en særskilt forordning.

Reglerne om koordinering af de enkelte medlemsstaters sociale sikringsordninger indgår som led i den frie bevægelighed for personer. Koordineringen sikres for tiden af forordning 1408/71 og gennemførelsesforordningen 574/72. Forordning 883/2004 skal erstatte forordning 1408/71. De nye koordineringsbestemmelser i forordning 883/2004 kan imidlertid først finde anvendelse, når den tilsvarende gennemførelsesforordning er blevet vedtaget til afløsning af forordning 574/72.

3. Hjemmelsgrundlag

Forslaget har hjemmel i Traktatens art. 42 og 308.

I medfør af art. 42 vedtager Rådet efter fremgangsmåden i art. 251 de foranstaltninger vedrørende social tryghed, som er nødvendige for at

Side 1 af

gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed, især ved at indføre en ordning, som gør det muligt at sikre vandrende arbejdstagere og deres ydelsesberettigede pårørende:

a) sammenlægning af alle tidsrum, der i de forskellige nationale lovgivninger tages i betragtning med henblik på at indrømme og opretholde retten til ydelser og på beregning af disse

b) betaling af ydelser til personer, der bor inden for medlemsstaternes område.

Rådet træffer afgørelse med enstemmighed under hele den i artiklen omhandlede fremgangsmåde.

Efter art. 308 udfærdiger Rådet, såfremt en handling fra Fællesskabets side viser sig påkrævet for at virkeliggøre Fællesskabets mål inden for Fællesskabets rammer, og Traktaten ikke indeholder fornøden hjemmel hertil, på forslag af Kommissionen og efter at have indhentet en udtalelse herom fra Europa- Parlamentet, forskrifter herom.

4. Nærhedsprincippet

Om nærhedsprincippet er i forslaget angivet, at subsidiaritetsprincippet finder anvendelse, i det omfang forslaget ikke falder ind under Fællesskabets enekompetence.

Målet, nemlig at vedtage gennemførelsesbestemmelser, der skal sikre indførelse af koordineringsforanstaltninger, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne, hvilket også udtrykkeligt er nævnt i forordning 883/2004 (betragtning 45). I Traktatens artikel 42 er det således fastsat, at Rådet vedtager de foranstaltninger vedrørende social tryghed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed.

Disse bestemmelser er blevet udmøntet i form af en koordineringsforordning, hvis anvendelsesområde gradvis er blevet udvidet til at omfatte selvstændige erhvervsdrivende, studerende, pensionister, tjenestemænd og nu samtlige forsikringstagere.

Forordningen har i sig selv kun til formål at fastlægge de foranstaltninger, der er nødvendige for, at de personer, der er omfattet af den, kan rejse, opholde sig eller bo i en anden medlemsstat uden at miste deres sociale sikringsrettigheder. For at garantere, at rettigheder bevares, er der i forordningen fastsat forskellige bestemmelser, der afspejler de specifikke behov i de forskellige sociale sikringsgrene. Den indeholder dog også nogle generelle principper, der gør det muligt at få koordineringen til at fungere. Disse principper omfatter princippet om, at kun én medlemsstats lovgivning finder anvendelse, om ligestilling af begivenheder, og om ligebehandling. Medlemsstaterne skal overholde disse principper, men har alene kompetencen til at fastlægge, organisere og finansiere deres nationale sociale sikringsordninger.

Når det drejer sig om grænseoverskridende tilfælde, kan intet land handle på egen hånd. De eksisterende bilaterale overenskomster er blevet erstattet af koordineringsforordningen, som derved har muliggjort forenkling og ligebehandling af forsikringstagerne, samtidig med at de enkelte landes nationale bestemmelser om social sikring overholdes.

Koordinering af de nationale socialsikringsordninger giver kun mening, hvis det sker på fællesskabsplan: Koordineringens grundlag og berettigelse er personers frie bevægelighed inden for EU.

Disse regler berører alle europæiske borgere, der flytter inden for EU, uanset årsagen hertil.

Det er fortsat kun medlemsstaterne, der har kompetence til at fastlægge, organisere og finansiere deres nationale sociale sikringsordninger.

Forslaget er derfor i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet.

Regeringen er enig i denne vurdering.

5. Formål og indhold

Formålet med forslaget er at fastlægge procedurerne for den praktiske gennemførelse af bestemmelserne i forordning 883/2004 for alle berørte parter – forsikringstagerne, de sociale sikringsinstitutioner og medlemsstaternes kompetente myndigheder. Hensigten er at forbedre de nuværende procedurer ved at forenkle dem og gøre de eksisterende bestemmelser klarere.

Hensigten er også at forbedre servicen over for borgerne, og derfor er der i forslaget fokus på, at det så vidt muligt skal være de kompetente myndigheder – og ikke borgeren – der skal belastes i forhold til de forskellige procedurer. Oplysninger skal derfor ikke i samme grad som i dag gå fra borgeren til de enkelte medlemsstaters forskellige myndigheder og institutioner men skal udveksles mellem medlemsstaterne imellem.

Forslaget fokuserer derfor i særlig grad på at anvende moderne metoder til udveksling af oplysninger, således at der benyttes elektronisk overførsel i stedet for som nu papirblanketter.

Samtidig foreslås, at en del af de bilag til forordningen, der indeholder oplysninger om medlemsstaternes institutioner, myndigheder og forbindelsesorganer, erstattes af en database, som løbende opdateres af medlemsstaterne.

Afsnit I – Almindelige bestemmelser

Heri fastlægges forordningens generelle procedurebestemmelser, herunder om samarbejde og udveksling af oplysninger mellem de berørte personer og institutionerne samt mellem institutionerne indbyrdes. Som nævnt ovenfor lægges der op til, at de papirgange, som eksisterer i dag, skal erstattes af elektroniske informationsoverførsler. Endvidere foreslås indførelse af foreløbige afgørelser i visse situationer, hvor der mellem institutionerne er tvist om, hvilken stats lovgivning der skal finde anvendelse i en konkret situation.

Afsnit II – fastlæggelse af hvilken lovgivning der skal anvendes

De materielle regler, der forskriver hvilket lands lovgivning om social sikring, der skal finde anvendelse, findes i forordning 883/2004. Udgangspunktet er, at arbejdslandets lovgivning finder anvendelse. Der gælder særregler for udstationering og arbejde i flere lande mv. Afsnit II i forslaget indeholder de praktiske fremgangsmåder og administrative procedurer, der skal følges, når afgørelse skal træffes efter disse særregler i forordning 883/2004.

Afsnit III – Særlige bestemmelser for de forskellige kategorier af ydelser

Kapitel I om ydelser ved sygdom, moderskab og faderskab

Naturalydelser ved sygdom og moderskab

Der fastholdes (om end i en forenklet fremstilling) regler om registrering af forsikringstagere, pensionister og deres familiemedlemmer, der bor uden for den kompetente stat, og som har ret til sygehjælp i bopælsstaten til udgift for den kompetente stat, samt regler om disse personers dokumentation af deres ret til medicinsk nødvendig sygehjælp under midlertidige ophold i en anden medlemsstat.

Endvidere fastholdes procedurer for efterfølgende at søge refusion af sygehjælpsudgifter i tilfælde, hvor en forsikringstager m.fl. under et midlertidigt ophold i en medlemsstat har modtaget og selv betalt udgifter til behandling direkte til en læge, et hospital m.m. i opholdsstaten.

Som noget nyt fastlægges:

- a) en pligt for de kompetente myndigheder til at informere forsikringstagerne om procedurer og betingelser for at få dækket udgifter til sygehjælp under ophold i en anden medlemsstat end forsikringsstaten (den kompetente stat);

- b) at nationale regler om betaling af udgifter til sygehjælp i udlandet, der er mere gunstige for patienten end reglerne i EF-forordning 883/04, ikke berøres af forslaget. Konkret fastlægges, at i tilfælde hvor en patient får en tilladelse (henvisning) til at modtage en planlagt behandling i udlandet, har patienten ret til behandlingen på de for patienten økonomisk mest gunstige betingelser, dvs. efter vilkårene i patientens forsikringsland, hvis disse vilkår er økonomisk mere gunstige end vilkårene i behandlingslandet. Endvidere fastlægges i denne situation, at myndighederne skal betale rejse- og opholdsudgifter, der ikke kan adskilles fra behandlingen, i overensstemmelse med lovgivningen i patientens forsikringsstat;
- c) administrative procedurer for indhentelse af en tilladelse fra de kompetente myndigheder i patientens forsikringsstat til planlagt behandling af patienten i udlandet, i de særlige undtagelsestilfælde hvor en patient ikke bor i sin forsikringsstat, fx en grænsearbejder. Proceduren finder ikke anvendelse, hvor der er tale om en behandling af livsnødvendig karakter;
- d) en forståelse af begrebet ”fortsættelse af en behandling”, som ifølge EF-forordning 883/04 tilbydes grænsearbejdere, der går på pension, i den stat hvor de senest har været beskæftiget.

Kontantydelse ved sygdom, moderskab og faderskab

Med forslaget er der sket en omstrukturering og forenkling af teksten, men ingen ændringer af indholdsmæssig karakter. Med forslaget videreføres således de gældende bestemmelser om administrativ og lægelig kontrol og opfølgning ved sygdom.

Kapitel II – Ydelser ved arbejdsulykker og erhvervssygdomme

Forslaget indeholder som konsekvens af den forenkling, der er fastlagt i afsnittet om arbejdsulykker og sygdomme i forordning 883/2004, færre selvstændige bestemmelser om arbejdsulykker og erhvervssygdomme. Indholdsmæssigt svarer forslagets bestemmelser til de gældende bestemmelser.

Kapitel III – Ydelser ved dødsfald

Forslaget indebærer en teknisk forenkling af de eksisterende regler.

Kapitel IV - Ydelser ved invaliditet og alders- og efterladtepension

Kapitlet vedrører pensioner, som tildeles i forhold til optjeningstiden i de lande, hvis lovgivning ansøgeren har været omfattet af.

En forenkling og modernisering af metoder og procedure skal lette samarbejdet mellem medlemsstaternes institutioner. Helt konkret drejer

det sig fx om at afkorte svarfrister og sagsbehandlingstiden med hensyn til forhold, der går på tværs af grænser.

Institutionerne skal yde en særlig indsats vedrørende serviceringen af borgerne. Dette indebærer fx, at der ydes nødvendig støtte til den enkelte borger, mens kommunikationen mellem forskellige medlemsstater står på, således at en borger ikke står uden beskyttelse i denne periode.

Kapitel V - Arbejdsløshedsydelse

Ændringerne er i vidt omfang afledt af de ændringer, der er indført med forordning 883/04.

Indholdet af reglerne om beregning af ydelserne i artikel 62 i forordning nr. 883/04 og i forslaget svarer til det gældende. Som et led i moderniseringen af teksten i grundforordningen er et afsnit, som i dag står i forordningen (1408/71), dog foreslået flyttet til gennemførselsforordningen.

Det drejer sig om reglerne om beregningen af ydelser til en fuldt ledig grænsearbejder, dvs. en person der ikke har arbejdet og været forsikret i det land, der skal udbetale ydelsen, samt om beregning, hvor denne efter den enkelte medlemsstats lovgivning afhænger af antallet af familiemedlemmer.

Efter forslaget vil det være den kompetente institution i den medlemsstat, af hvis lovgivning en grænsearbejder var omfattet under sin seneste lønnede beskæftigelse eller selvstændige virksomhed, der meddeler alle oplysninger til bopælsmedlemsstaten, der er nødvendige for beregningen af arbejdsløshedsydelse. Myndigheden i bopælsmedlemsstaten anmoder myndigheden i det tidligere beskæftigelsesland om oplysningerne.

Betingelser og grænser for bevarelse af ret til ydelser til en arbejdsløs, der rejser til en anden medlemsstat:

Efter forordning nr. 883/04 kan en arbejdsløs borger rejse til en anden medlemsstat og søge arbejde i 3 måneder. Medlemsstaten kan efter forordningen vælge at forlænge perioden i op til yderligere 3 måneder.

Som noget nyt skal der ske direkte udbetaling af arbejdsløshedsydelse til den arbejdsløse/arbejdssøgende fra hjemlandet (det land, hvor den pågældende har ret til ydelser) og ikke som i dag fra det land, hvortil pågældende er rejst for at søge arbejde.

I dag skal den arbejdsløse anmode om at få udstedt en attest til brug for arbejdssøgning i en anden medlemsstat. Den arbejdsløse skal tilmelde sig og aflevere attesten til den kompetente institution i det land, hvortil pågældende rejser for at søge arbejde.

Institutionen på det sted, hvortil pågældende er rejst, giver straks besked til den kompetente institution om datoen for pågældendes tilmelding og om pågældendes nye adresse. Det er nyt, at der straks skal gives besked, og at der skal gives besked om adressen.

Med forslaget sender institutionen hver måned i den periode, hvor den arbejdsløse har ret til fortsat at få udbetalt arbejdsløshedsydelse, besked til den kompetente institution om den arbejdsløses situation, bl.a. om fortsat tilmelding, og om hvorvidt den arbejdsløse overholder de kontrolprocedurer, der foranstalles. Dette er også nyt i forhold til de gældende regler.

Herudover gælder de samme regler om kontrol og om underretningspligt mellem medlemsstaterne som i dag, dog med nogle få ændringer, der følger af, at der nu skal ske direkte udbetaling af ydelser fra hjemlandet.

Arbejdsløse som var bosat i en anden medlemsstat end den kompetente medlemsstat

Som noget nyt i forordning nr. 883/04 har den fuldtidsledige grænsearbejder ret til at stille sig til rådighed for arbejdsformidlingen i den medlemsstat, hvor pågældende senest har haft beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, ved siden af den nødvendige tilmelding i bopælsmedlemsstaten.

Bopælsmedlemsstaten får ligeledes som noget nyt ret til refusion fra den nævnte medlemsstat for arbejdsløshedsydelse udbetalt til den pågældende i op til 3 måneder efter ledighedens indtræden.

Efter forslaget til gennemførselsforordning underretter den arbejdsløse grænsearbejder først og fremmest institutionen og arbejdsformidlingen i bopælsmedlemsstaten om, at pågældende vil stille sig til rådighed i begge medlemsstater. På anmodning herom fra arbejdsformidlingen i den medlemsstat, hvor pågældende senest har haft beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, sender arbejdsformidlingen i bopælsmedlemsstaten de relevante oplysninger om pågældendes tilmelding og arbejdssøgning.

Hvis retten til ydelser i henhold til bopælsmedlemsstatens lovgivning er betinget af, at den arbejdsløse opfylder bestemte forpligtelser, tages den arbejdsløses eventuelle forpligtelser over for arbejdsformidlingen i den anden medlemsstat i betragtning. Det er den arbejdsløse selv, der skal oplyse institutionen i bopælsmedlemsstaten om tidsplanen for og arten af sådanne forpligtelser.

Kapitel VI - familieydelser

Dette kapitel fastsætter de administrative procedurer, der skal anvendes, når der udbetales familieydelser efter reglerne i forordning 883/2004. Efter disse regler er der ret til ydelser fra arbejdslandet, men der kan desuden være ret til ydelser fra bopælslandet mv.

I forslaget er der tale om supplerende regler, der skal hindre samtidig betaling af fulde ydelser fra mere end et land, samt om fordeling af betaling af ydelser, når den berettigede skifter fra at være omfattet af ét lands lovgivning til at være omfattet af et andet midt i en udbetalingsperiode. Endelig er der regler for sagsbehandlingen og kommunikation mellem institutioner.

Der indføres regler om samarbejde mellem myndighederne og udveksling af informationer om afgørelser – herunder regler om foreløbige afgørelser – samt tidsfrister for den endelige, bindende afgørelse i sager, hvor der er ret til ydelser fra mere end ét land for samme periode og samme barn.

Afsnit IV - finansielle bestemmelser

Kapitel I

Refusion af sygehjælpsydelser

Der fastholdes bestemmelser om mellemstatslig refusion af udgifter til sygehjælp, gennem refusion af de faktiske udgifter til en ydet behandling. Endvidere fastholdes, at den mellemstatslige refusion af sygehjælpsudgifter for enkelte persongrupper, fx pensionister og familiemedlemmer, der bor uden for den kompetente stat, kan foretages via refusion af årlige ”faste beløb” (gennemsnitsudgifter). Som noget nyt foreslås, at de årlige ”faste beløb” beregnes for aldersgrupper (personer under 20 år, mellem 20-64 år og personer over 65 år).

Som noget nyt fastsættes desuden frister for den mellemstatlige betaling af fordringer på udgifter til sygehjælp, samt regler for betaling af morarenter.

Refusion af arbejdsløshedsydelser

Refusionsområdet på arbejdsløshedsforsikringsområdet er på grund af de nye regler i forordning nr. 883/04 om direkte udbetaling fra hjemlandet ved arbejdssøgning i en anden medlemsstat blevet reduceret til nedenstående.

Der bliver kun tale om refusion, hvor der af bopælsmedlemsstaten er udbetalt ydelser til en fuldt ledig grænsearbejder, der har valgt at stille sig til rådighed i 2 medlemsstater, eller til en anden arbejdstager end grænsearbejder under de første 3 måneders ledighed.

Refusionsperioden kan udvides til 5 måneder, hvis pågældende inden for de seneste 24 måneder har haft arbejde i mindst 12 måneder, og dette arbejde ville opfylde beskæftigelseskravet for ret til arbejdsløshedsydelse i den medlemsstat hvor han senest har været beskæftiget.

Som noget nyt i gennemførelsesforordningen skal bopælsmedlemsstaten sende en refusionsanmodning til den medlemsstat, hvis lovgivning pågældende grænsearbejder senest har været omfattet af, senest 6 måneder efter den sidste udbetaling af de arbejdsløshedsydelse, der ønskes refunderet.

Er der uenighed om ydelsestørrelse, skal der gøres indsigelser. Indsigelser vedrørende en fordrings art og størrelse skal afklares senest et år efter udgangen af det kalenderhalvår, hvor fordringen blev forelagt. Efter fristens udløb anses den pågældende fordring for at være forfalden til betaling. Dette er også nyt i forhold til de gældende regler.

I dag gælder der alene regler om, at der ikke er pligt til at imødekomme refusionskrav for ydelser, der er udredt i et kalenderår, der ligger mere end 3 år forud for tidspunktet for fremsættelsen af disse krav.

6. Europa- Parlamentets udtalelser

Forslaget skal vedtages i fælles beslutningstagen med Europa-Parlamentet. Rådet træffer dog afgørelse med enstemmighed. Europa-Parlamentets positioner kendes endnu ikke.

7. Gældende dansk ret og forslagets konsekvenser herfor

Forslagets anvendelsesområde er i dag reguleret ved forordning 1408/71 om vandrende arbejdstageres og selvstændiges samt deres familiemedlemmers sociale sikring og den tilhørende gennemførelsesforordning 574/72. Forordning 883/2004 ophæver forordning 1408/71, men finder først anvendelse, når den nye gennemførelsesforordning træder i kraft.

National dansk lovgivning berøres ikke, men forslaget vedtagelse vil kræve, at der sker ændringer i administrative forskrifter.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

Forslaget til øget digitalisering af dataudvekslingen mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder kan føre til såvel effektiviseringer som øgede udgifter i de berørte institutioner, afhængig af hvilke elektroniske løsninger der fastlægges. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at give et bud på forslaget finansielle konsekvenser.

Forslaget har ingen implikationer for samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Forslaget indeholder ingen ligestillingsmæssige aspekter.

9. Høring

Forslaget har været i skriftlig høring i Specialudvalget for arbejdsmarkedet og sociale forhold.

Amtsrådsforeningen har noteret sig, at national dansk lovgivning ikke berøres, men at forslaget vedtagelse vil kræve, at der sker ændringer i administrative forskrifter herunder mere specifikt, at de i dag anvendte frister for refusion af sygeudgifter ændres. Ligeledes noterer foreningen sig, at forslaget til øget digitalisering af dataudvekslingen mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder kan føre til såvel effektiviseringer som øgede udgifter i de berørte institutioner.

Endvidere noterer Foreningen sig med tilfredshed, at det fortsat (kun) er medlemslandenes kompetence at fastlægge, organisere og finansiere de nationale sociale sikringsordninger. Herved sikres at subsidiaritetsprincippet fortsat tilgodeses.

Foreningen tager forbehold for eventuelle økonomiske konsekvenser for det regionale niveau som følge af forslaget vedtagelse og gennemførelse.

AC finder det positivt, at forordningen bevirker, at arbejdstagere, der tager arbejde i andre lande, sikres en bedre service i form af, at det er de kompetente myndigheder og ikke borgeren/arbejdstageren, der skal belastes i forhold til forskellige administrative procedurer.

De Samvirkende Invalideorganisationer finder det som udgangspunkt positivt, at formålet med forslaget er at forbedre de

nuværende procedurer og servicen for borgerne. Imidlertid har DSI vanskeligt ved at vurdere forslaget's konsekvenser for de handicapkompenserende ydelser, som for mange mennesker med handicap er en nødvendig forudsætning for, at de kan tage ophold i andre lande, også for at arbejde.

Konkret ønsker **DSI** at vide, hvorvidt udlandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse om betingelser for i særlige tilfælde at få hjælp efter lov om social service under midlertidigt ophold i udlandet, nr. 113 af 20. februar 2004) er i overensstemmelse med denne forordning.

Set i lyset af forordningens formål om at forbedre de nuværende procedurer og servicen for borgerne, er det afgørende for **DSI**, at det også gælder for mennesker med handicap. Center for Ligebehandling af Handicappede har tidligere dokumenteret, at der er en række problemer især i serviceloven, aktivloven, lov om compensation til handicappede i erhverv samt i lov om specialpædagogisk støtte til videregående uddannelser. Problemerne relaterer sig til blandt andet servicelovens meget stramme fortolkning af domicilbegrebet, idet det forudsættes, at man skal opholde sig her i landet og kun i særlige tilfælde kan få hjælp under midlertidige ophold i udlandet.

Som udlandsbekendtgørelsen er formuleret, vil man ikke have en ubetinget ret til fx at medbringe sin kørestol eller sin bil under ethvert ophold i udlandet, selvom den enkelte er afhængig af disse hjælpemidler.

DSI ønsker derfor opklaret, om de danske kompensationsordninger, der fx vedrører handicappedes tilknytning til arbejdsmarkedet, er defineret af forordning 883/2004.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringens foreløbige generelle holdning til forslaget er positiv.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstaters generelle holdning til forslaget forventes at være positiv.

12 Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg.

Forslaget har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.